

Eelarvenõukogu hinnang rahandusministeeriumi 2026. aasta suveproгноosile

Peter Lõhmus

eelarvenõukogu esimees

Viljar Arakas

eelarvenõukogu aseesimees

september 2026

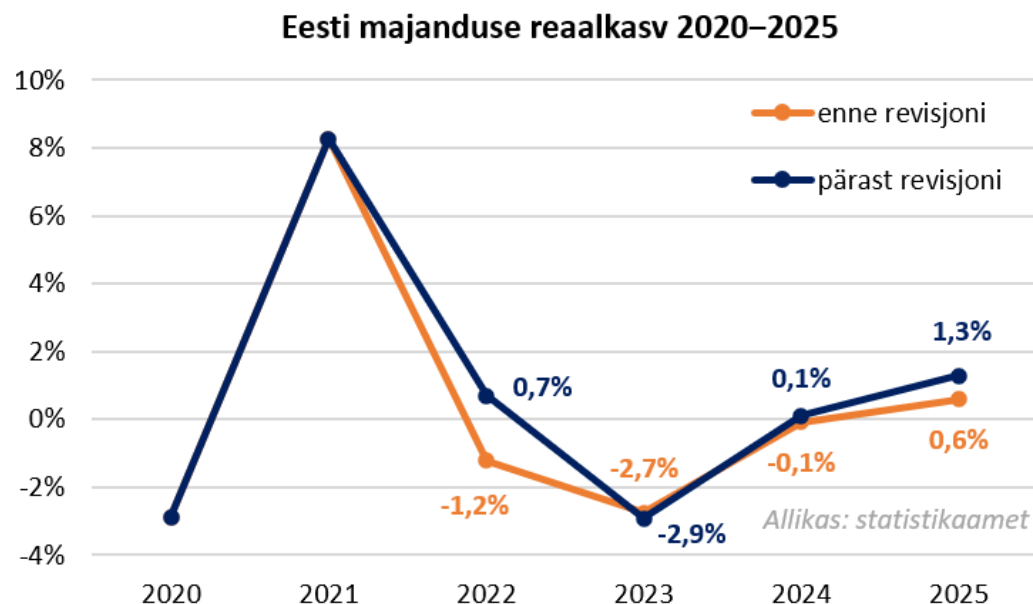

Mida eelarvenõukogu sügiseti teeb?

- Koostame 2 nädala jooksul arvamuse **rahandusministeeriumi suvise makromajandus- ja rahandusproгноosi kohta**, mis on aluseks järgmise aasta riigieelarve ja järgmise nelja aasta eelarvestrateegia koostamisel.
- Koostame vahetult enne riigi eelarvestrateegia kinnitamist arvamuse **valitsuse seatud eelarve-eesmärkide kohta järgmiseks neljaks aastaks**. Hindame selles, kas seatud eelarve-eesmärgid vastavad eelarvereeglitele ning on saavutatavad.

Eelmiste aastate majanduskasvu revisjon

- Tänapäeval andmetel ei olnud viimaste aastate (reaalne) majanduskasv nii nõrk, kui varem mõõdetud – enam ei saaks rääkida kolmeaastasest majanduslangusest.
- Uus teadmine majanduse kasvudünaamikast minevikus ei ole aga muutnud ootusi, millise maksulaekumisega saab arvestada Eesti majanduse edasises arengus.

Majandusprognoos 2026.–2027. aastaks

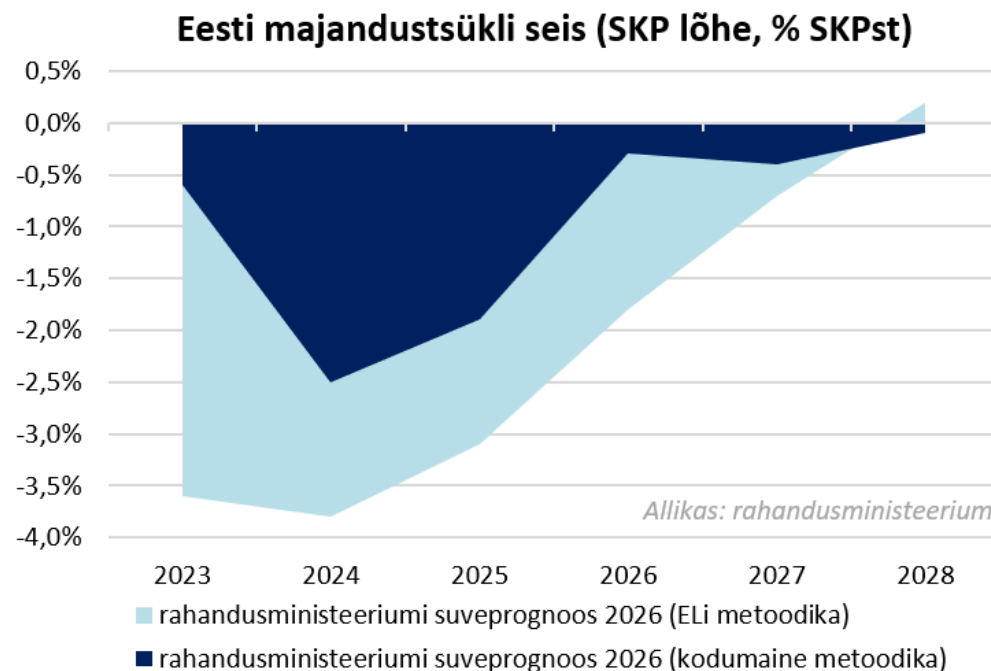
- Suveprognoosis oodatakse 2026. aasta majanduskasvuks 2,5%. Kasvu kiirenemisele annavad tõuke eratarbimine ja riigi investeeringud.
- Eelarvenõukogu kiitis rahandusministeeriumi suveprognoosi heaks. Riske näeme Lähis-Ida olukorras ja selle mõjukanalites energiahindadele, intressimääradele, investeerimisjulgusele.

Rahandusministeeriumi suveprognoos	2025	2026	2027	2026*	2027*
Majanduse reaalkasv (%)	1.3	2.5	2.3	0.2	−0.2
Eratarbimise reaalkasv (%)	−0.4	3.3	1.7	0.8	−0.1
Hinnatõus (%)	4.8	3.2	2.8	−0.8	0.1
Tööpuudus (%)	7.5	6.7	6.4	0.1	0.0
Palgakasv (%)	5.6	5.6	4.7	0.4	0.0
Valitsuse investeeringud (% SKPst)	6.7	7.8	7.3	−0.1	0.0

* muutus võrreldes kevadprognoosiga

Majanduse tsükliline seis

- Arvatust parem majanduse seis eelnevatel aastatel ja tänavune kasvu kiirenemine tähendavad, et Eesti majandus toimib juba lähiaastatel oma võimete lähedal.
- Seega poleks veelgi kiirema majanduskasvu ootus (koos täiendava maksutuluga) põhjendatud ja riigirahanduse korrastamiseks ei ole soodsamat aega.

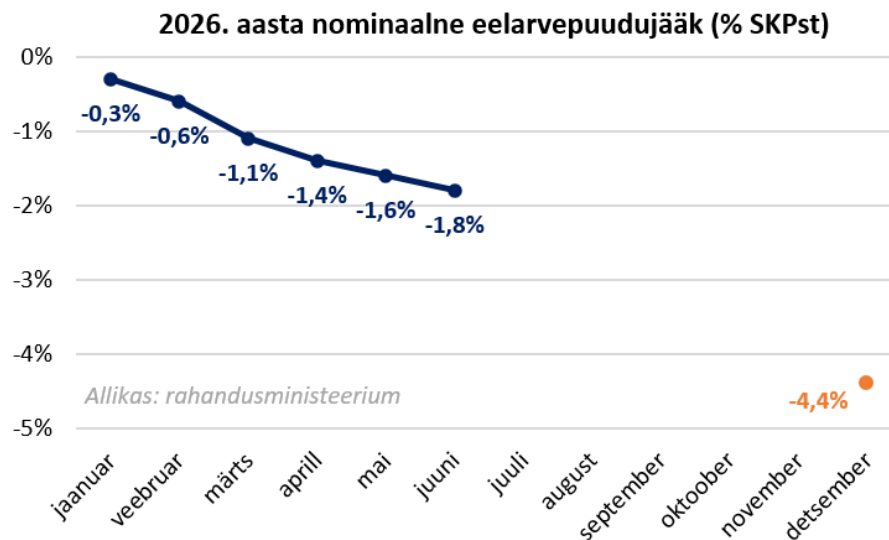

Millist eelarvepoliitikat lubavad eelarvereeqlid?

- Eesti on taotlenud 2025.–2028. aastaks vabastusklauslit Euroopa Liidu eelarvereeqlitest, et suurendada kaitsekulutusi. Teatud eeldustel võib eelarvepuudujääk ulatuda sel ajal koguni 4,5%ni SKPst.
- Möödunud sügisel koostatud riigi eelarvestrateegias seadiski valitsus eesmärgiks, et 2026. ja 2027. aastal ulatub eelarvepuudujääk 4,5%ni SKPst ning et kaitsekulud tõusevad püsivalt üle 5% SKPst juba käesolevast aastast.
- Lisaks otsustas valitsus kaitsekulude vabastusklausli ajaks peatada kodumaised eelarvereeqlid. Kodumaised eelarvereeqlid ei lubaks kavandada suuremat struktuurset puudujääki kui 1% SKPst, kui riigivõlg on alla 30% SKPst, ning suuremat kui 0,5% SKPst, kui riigivõlg on üle 30% SKPst.

Kas 2026. aasta eelarvepuudujääk tuleb täis?

- Kui 2026. aasta riigieelarves kavandati eelarvepuudujäägiks 4,5% SKPst, siis kevadel uuendati seda prognoosi 4,3%ni SKPst ning suvel 4,4%ni SKPst.
- Esimese poolaasta eelarvepuudujääk moodustab 1,8% kogu aasta SKPst. Prognoosi paikapidavus sõltub seega suuresti teise poolaasta (kaitse)investeeringute mahust.
- Kaitseinvesteeringute edasilükkumine võib tähendada suuremat eelarvepuudujääki tulevikus ega vähenda suures pildis riigirahanduse korrastamise vajadust.

Maksutulude prognoosivead riigieelarves

- Viimastel aastatel on tegelik eelarvepuudujääk osutunud väiksemaks kui kavandati riigieelarves – 2025. aastal panustas sellesse ka oodatust parem maksulaekumine (rohke maksumuudatuste oludes).
- Oluline on teadvustada, et maksulaekumistes tervikuna pole olnud läbivat ülelaekumise mustrit, seega oleks ekslik eeldada ka selle jätkumist edaspidi.

Maksulaekumiste prognoosivead riigieelarves (mln eurodes)

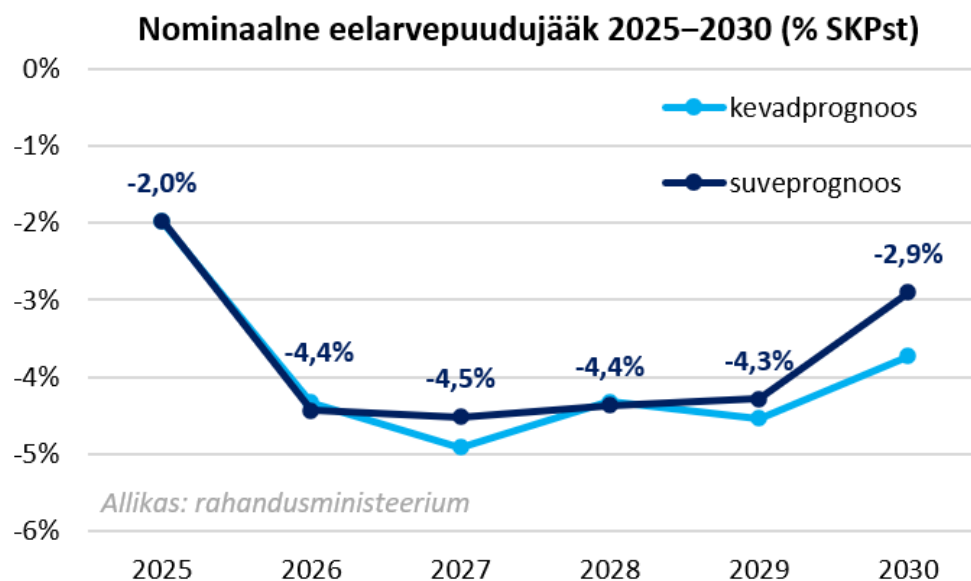
	2023	2024	2025	2026*
Käibemaks	−289	−233	−60	−18
Sotsiaalmaks	−22	−80	43	−10
Füüsilise isiku tulumaks	151	104	314	135
Juriidilise isiku tulumaks	117	114	201	77
Aktsiisid kokku	−37	−6	8	−32
Maksulaekumine kokku	−105	−113	510	150

* *prognoosivea suurus eeldusel, et suveprognoos = tegelik laekumine*

Positiivne väärtus tähendab, et tegelik laekumine ületas prognoosi.

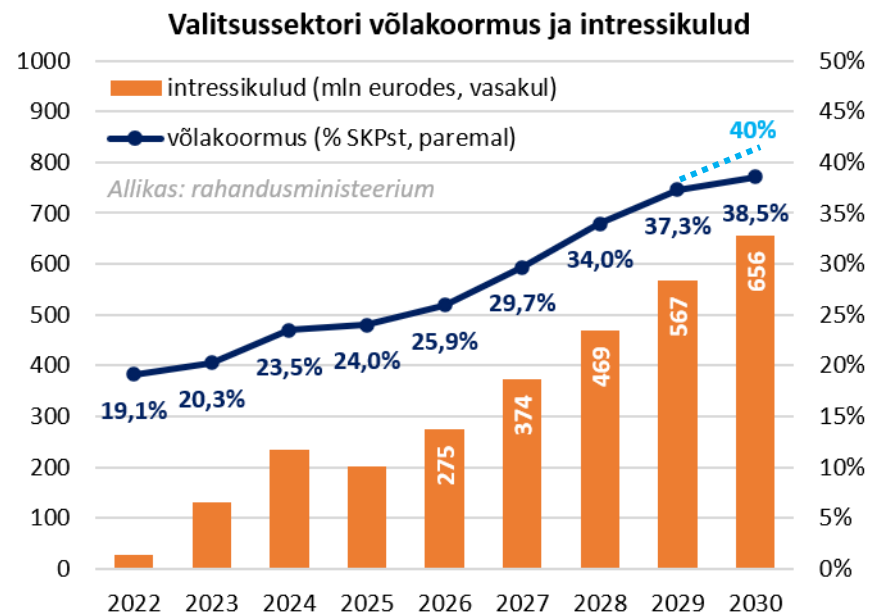
Riigirahanduse ettevaade suveprognosis

- Kevadega võrreldes ei ole Eesti riigirahanduse väljavaade oluliselt muutunud: prognoosi järgi on valitsussektori eelarve püsivas puudujäägis 4–4,5% SKPst.
- Puudujäägi vähenemine prognoosi lõpuaastal eeldab tavatult aeglast (0,5%) kulukasvu 2030. aastal, kuna hetkel on teada veel vähe valitsuse kuluotsuseid. Seega ei ole tegemist juba ette planeeritud eelarveparandusega.

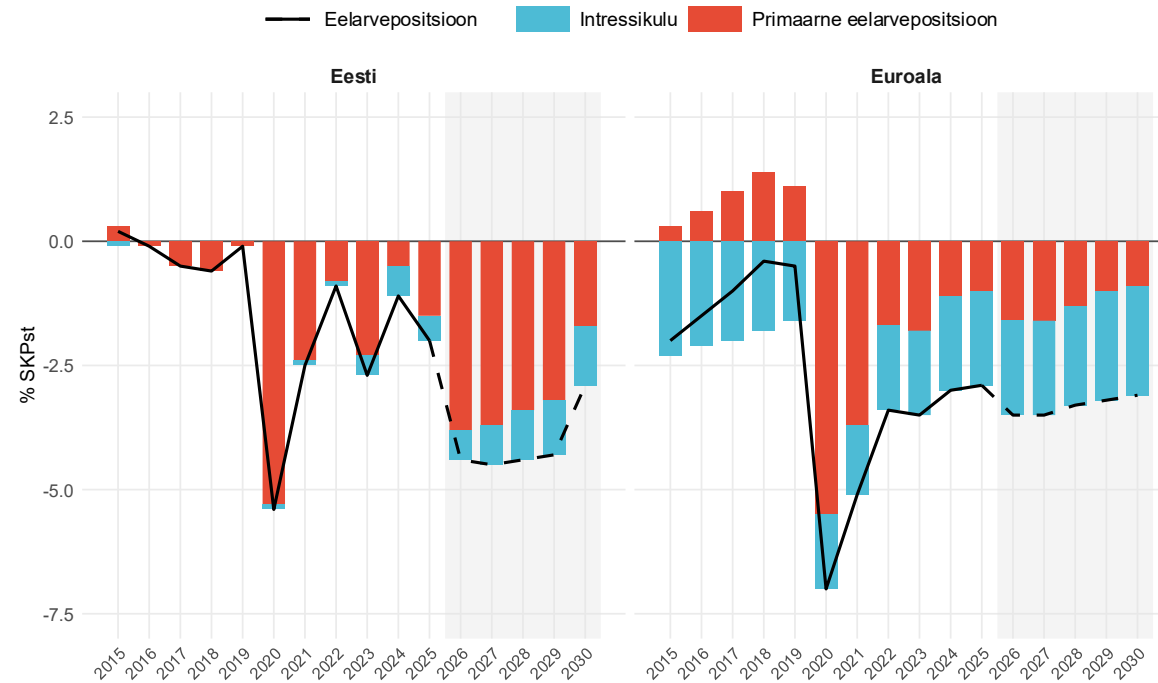
Riigivõlg ja intressikulu

- Suveprognoosi järgi tõuseb riigivõlg 10 mld eurolt 2025. aastal 20,6 mld euron 2030. aastal. Kui eeldada ka 2030. aastaks sarnast kulukasvu 2027.–2029. aastaga, siis ulatuks riigivõlg juba ligikaudu 40%ni SKPst.
- Aastatel 2027–2030 kulub riigivõla intressimakseteks kokku 2 mld eurot. Suurem sõltuvus laenurahast teeb riigi haavatavaks intressimäärade tõusule.

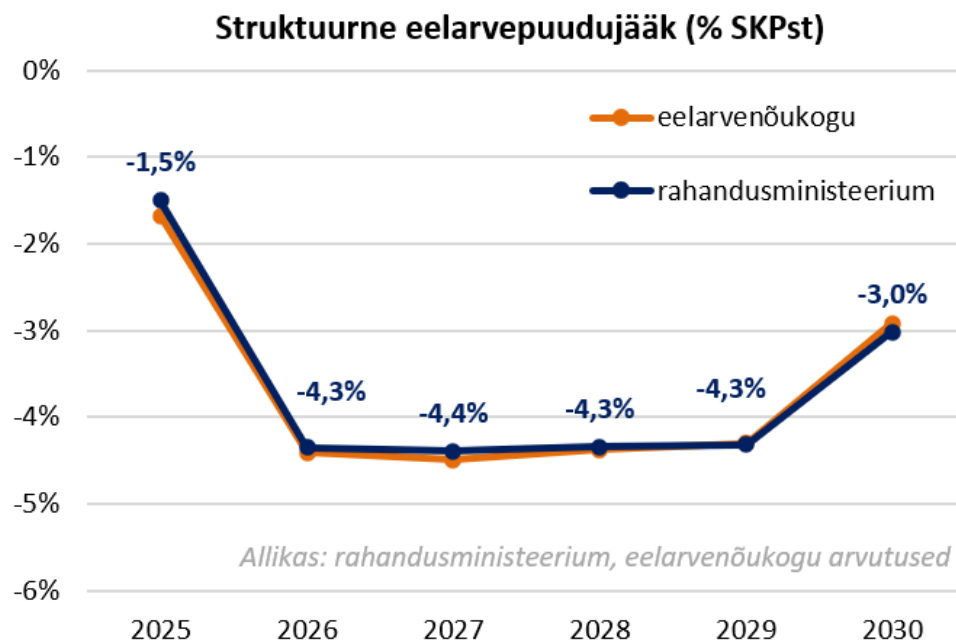
Eelarvepuudujääk ja intressikulu

- Intressikulu kasvades on oluline eristada, kui palju kulub riigil seniste võlgade teenindamiseks ja milline on sellest üle jääv tulude-kulude vahekord (ehk *primaarne* eelarvepositsioon).
- Kui Eesti prognoositav eelarvepuudujääk on lähiaastatel vaid umbes protsendipunkti võrra SKPst suurem kui euroalal, siis ilma intressikuluta on see erinevus märksa suurem.

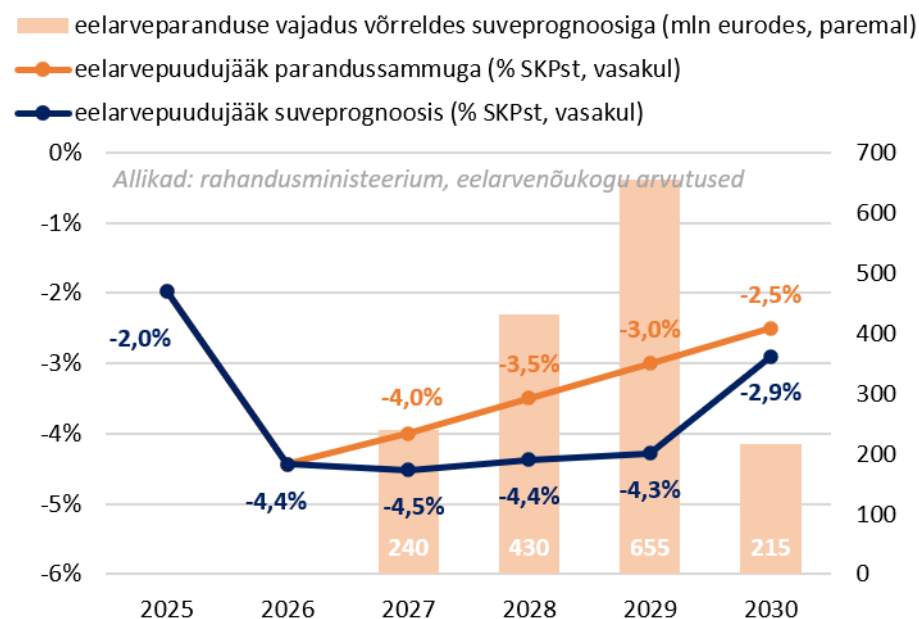
Struktuurne eelarvepuudujääk

- Kui majandus toimib oma võimete lähedal, siis ei teki ka sisulist erinevust eelarve nominaalses ja struktuurses (ehk majandustsükliga kohandatud) puudujäägis.
- Sellest aastast avanev suur eelarvepuudujääk on seega olemuselt struktuurne – selle vähendamine eeldab valitsuselt teadlikke tulu- ja/või kulumeetmeid.

Eelarvenõukogu soovitus eelarveparanduseks

- Toetame valitsuse soovi vähendada puudujääki 0,5 pp võrra juba 2027. aastal, mis suveprognoosi järgi tähendaks, et riigieelarve kokkupanekul tuleb leida eelarvepositsiooni parandavaid meetmeid umbes 240 mln euro ulatuses.
- Soovitame kodumaised eelarvereeglid taas jõustada juba 2027. aastast, et sellise sammuga eelarveparandus jätkuks ka edasistel aastatel.

Põhisõnumid

- Rahandusministeeriumi 2026. aasta suvine majandusproгноos on sobivaks aluseks riigieelarve ja riigi eelarvestrateegia väljatöötamiseks sel sügisel.
- Ka juhul, kui 2026. aasta eelarvepuudujääk peaks kujunema oodatust väiksemaks, ei leevenda see eesseisvat riigirahanduse korrastamise ülesannet. Eelarvepuudujäägi prognoositav vähenemine 2030. aastal eeldab hetkel tavatult madalat kulukasvu.
- Püsiv eelarvepuudujääk paneb riigi võlakoormuse ja intressikulud kiiresti kasvama. Praegusel kursil võib võlakoormus tõusta 2030. aastaks juba 40%ni SKPst ning järgmisel neljal aastal kokku tuleks pelgalt intressikuludeks eraldada 2 mld eurot.
- Toetame eelarvepuudujäägi järk-järgulist vähendamist juba 2027. aastast alates – selleks tuleks ka kodumaised eelarvereeqlid taas jõustada.

